

निषादा निषधास्तथैवानर्त्तनैर्हताः" भा० भो० ६५०
जनपदोक्तौ । "निषधेषु महीपालो वीरसेन इति
श्रुतः" भा० व० ५२५० । निषधानां राजा ते अभिजनोऽस्य
वा अण् । नैषध तद्देशेन पितृादिक्रमेण तद्देशवासिनि
च । "न नैषधे कार्यमिदं निगाद्यम्" नैष० वृद्धु अणो
लुक् । एकठिने लि० मेदि० । निषादखरे हेमच० ।
७ गुह्यनामकण्डपुत्रे च "तपत्यां स्त्र्यं कन्यायां कुर्वन्ते-
त्यपतिः कुरुः । परीक्षित् सुधनुर्मन्युर्निषधश्च कुरोः
सुताः" भाग० २२।१

निषाद पुंस्त्री निषोदति पापमल नि+सद-आधारे घञ् ।

१ चण्डाले जातिभेदे अमरः तच्चरुक्तिः "निषादः कक्षा-
न्निषदगो भवति निषसुमल पापकमिति" निरु० १।८।
वेनोरुमन्यवाञ्छाते २ जातिभेदे तत्कथा "दग्धसूया-
प्रतीकाशो विकटाक्षोऽतिहृत्स्वकः । किङ्करोमीति तान्
सर्वां विप्रानाह स चातुरः । निषोदेति तसूचुक्ते
निषादस्तेन सोऽभवत् । ततस्तत्पञ्चवा जाता विन्ध्य-
त्रैलनिवासिनः । निषादा सुनिशार्दुल ! पापकमोपह-
वन्त्याः । तेन दारेण विष्कान् तत्पापं तस्य भूपतेः ।
निषादास्ते ततो जाता वेनकल्मषनाशनाः" स्त्रियां
जातित्वात् ङीप् । "निषाद्याः पञ्चपुत्रायाः सुप्ताया
जतुनेऽस्त्रिणि" भा० शा० १५० । तन्मीकण्डोत्थिते शर-
भेदे पु० अमरः । "षड्जादयः षड्वेदेऽल खराः सर्वे
संगोहराः । निषोदन्ति यतो लोके निषादस्तेन
कथ्यते । चतस्रः पञ्चमे षड्जै मध्येन श्रुतयो मताः ।
अधमे धैवते तिलोद्गे गान्धारनिषादके" सङ्गीतदामो-
दरः "निषादं रौति कुञ्जरः" इत्युक्तेः तस्य हस्तिव्य-
खरता । ४ ब्राह्मणाच्छूद्रकन्यायास्त्यक्ते पारशवाख्ये
जातिभेदे च "ब्राह्मणात् वैश्यकन्यायाम्ब्रह्मणो नास
जायते निषादः । शूद्रकन्यायां यः पारशव उच्यते"
मनुः । "सत्सृजातो निषादानाम्" मनुवा तदृत्तिरुक्ता
५ देशभेदे च देशः सरस्वती नद्यन्तर्हीनस्थानं यथोक्तं
भा० व० ११०५० "एतद्दिनशनं नाम सरस्वत्या विशा-
म्यते । हारं निषादराष्ट्रस्य येषां दोषात् सरस्वती ।
प्रविष्टा प्रविर्षी वीर सा निषादा हि सां विदुः" ।

निषादकषू पु० देशभेदे ततः शैषिकः ठञ् "इसुचक्
तान्नात् कः" पा० ठस्य कः, "कैऽणः" पा० ङुलः ।
नैषादकषू क तत्सम्बन्ध्यादौ लि० ।

निषादवत् पु० निषादोऽस्यस्य सतुप् सस्य वः । १ निषाद-

खरे "षड्जं षड्मगान्धारौ मध्यमो धैवतस्तथा । पञ्च-
मश्चापि विज्ञेयस्तथा चापि निषादवान्" भा० शा० १८४
अ० । २ निषादखरयुक्ते गानादौ लि० स्त्रियां ङीप् ।

निषादित न० नि+सद-णिच्-भावे क्त । १ निषादने उपवेश-
नकरणे । निषादितमनेनेत्यर्थे इष्टा० इति । निषादि-
तिन् निषादनकर्त्तरि लि० स्त्रियां ङीप् । कर्मणि क्त ।
२ उपवेशिते लि० ।

निषादिन् पु० निषादयति हस्तिनं नि+सद-णिच्-णिनि ।
हृष्यादेरुपवेशनादिकारके १ हस्तिपके अमरः "निर्याण
निर्यद्वृजं चञ्चितं निषादी" माघः । नि+सद-णिनि ।
२ उपविष्टे "आतपात्ययसंक्षिप्रनीरारासु निषादिनिः"
रघुः । स्त्रियां ङीप् । "इत्युच्चायानिषादिन्यः" रघुः ।

निषिक्त लि० नि+सिच्-क्त । १ नितान्तविक्ते आहिते
२ युक्तादौ च ३ तज्जे गर्भे च "योनेः शरीरम्" शा०
सूत्रभाष्ये "योनौ निषिक्ते रेतसि" उक्तम् "विष्णुं
निषिक्तपासवोभिः" ऋ० ७।१६।६ "निषिक्तपासु निषि-
क्तस्य गर्भस्य रज तारम्" भा० ।

निषिद्ध लि० नि+सिध-कर्मणि क्त । १ निषेधविषये २ बाधिते
"निषिद्धैरथेभिरुचितमकरन्दैर्मधुकरेः" वेणोसं० ।
३ श्वभावगनेऽसाधनतानिषेधिनज्जपदयोगिवाक्यमस्ये ४ अ-
नितसाधनताबोधकविडगद्यतुल्यनज्जपदयोगिवाक्यमस्ये च
वधा "न कबजं भजयेत्" इत्यत्र "कबजभजच" नि-
षिद्धम् "काव्यनिषिद्धवर्जनपुरःसरम्" वेदान्तशा० ।

निषेक पु० नि+सिच्-भावे घञ् कृतम् । १ जलादेः नितान्त
सेचने २ गर्भाधाने च "निषेकादिशृणानालोभन्त्यैव-
स्योदितो विधिः" मनुः "योषित्सु तदीयं निषेकभूमिः"
कुमा० । "वैदिकैः कर्मभिः पुण्ये निषेकादिर्दिक्कनानाम् ।
कार्यः शरीरसंस्कारः" मनुः । "निषेककाले सोमे च
सोमलोचयने तथा । ज्येष्ठं पुंसवने चैव आर्द्रं कर्माङ्ग-
मेव च" आ० त० भविष्यपुराण "निषेककाले गर्भाप्युक्ता-
धानदिने" रघुः ।

निषेदिवस् लि० नि+सद-कण् । निषये उपविष्टे स्त्रियां
ङीप् सेटोवस्य ङः । "निषेदुषो स्थण्डिल एव केवले" कुमा०

निषेध पु० नि+सिध-भावे घञ् । १ वारणे २ निवर्त्तने ।
निषेध्यतेऽनेन करणे घञ् । ३ अनितसाधनताबोधक
वेदादिवाक्यभेदे "स च (वेदः) विधिमन्त्रनामधेयनिषे-
धाद्यवाद्भेदात् पञ्चविधः" बौभाषिभास्करः । तद्व-
त्वादि तल निरूपितं यथा